

ÖĞRETMEN ADAYLARININ PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ

Doç. Dr. Deniz Beste Çevik
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
beste@balikesir.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Murat Özmaden
Balıkesir Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
muratozmaden@yahoo.com

Özet

Bu çalışmada, müzik öğretmeni ve beden eğitimi öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından problem çözme becerilerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 177 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmada Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen "Problem Çözme Envanteri"; Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek kullanılmıştır. Veriler, t-testi ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına dayanarak; öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin, cinsiyetlerine ve yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olmadığı; sınıf düzeylerine ve branşlarına göre ise anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Müzik Öğretmeni Adayı, Beden Eğitimi Öğretmeni Adayı, Problem Çözme Becerisi, Problem Çözme Ölçeği.

PROBLEM SOLVING SKILLS OF PRESERVICE TEACHERS

Abstract

In this study, it is aimed to explore the problem solving skills of Music and Physical Education preservice teachers according to several variables. This research was carried out in 2012 -2013 academic year and 177 preservice teachers receiving education. In this research, "Problem Solving Inventory" developed by Heppner and Peterson (1982); a scale adapted to Turkish by Şahin, Şahin and Heppner (1993) as a means of data collection were used. The data was analyzed using chi-square test and Kruskal Wallis test. Based on the findings of the study, there is no significant difference about the problem solving skills of preservice teachers according to gender and age; besides there is a significant difference about them according to grade levels and disciplines.

Key Words: Music Preservice Teacher, Physical Education Preservice Teacher, Problem Solving Skills, The Scale of The Problem Solving.

GİRİŞ

Morgan'a göre problem, bireyin hedefe ulaşmada engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumudur (Morgan, 1980). Bingham, bir durumun problem olabilmesi için şu özellikleri taşıması gerektiğini belirtmektedir:

- Birey, kendisini amacına ulaşmaya teşvik eden, içsel gerginlik duymaktadır.
- Bireyin amacına ulaşmasında önüne engeller çıkmaktadır.
- Bireyin beyninde belirli bir amaç bulunmaktadır (Aksu, 1984).

Bireyler, yaşamlarında çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilmekle birlikte, bu sorunlara ilişkin çeşitli çözüm yolları bulabilmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda, problem çözme, karşılaşılan zorlukları yenme sürecidir Bireyin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesinde, problem çözme becerisi büyük önem taşımaktadır (Basmacı, 1998).

Stevens, problem çözme sürecini şu şekilde ele almaktadır:

- Problemin anlaşılması,
- Gerekli bilgilerin toplanması,
- Problemin köküne inilmesi,
- Çözüm yollarının ortaya konulması,
- En iyi çözüm yolunun seçilmesi,
- Problemin çözülmesi (Güçlü, 2003).

Yapılan literatür çalışması sonucunda, öğretmenlerin sorunlar karşısında, çeşitli çözüm yolları üretebilmelerine yönelik çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Heppner&Baker, 1997). Kuşkusuz ki, eğitimin amaçlarından birisi de, öğretmenlerin ileriki meslek yaşantılarında karşılaşılabilecekleri problemlerin üstesinden gelebilecek ve bu problemler karşısında etkili kararlar alabilecek bireyler yetiştirmektir. Bu açıdan, araştırmada, müzik öğretmeni ve beden eğitimi öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından problem çözme becerilerinin araştırılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Evreni

Bu araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 177 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen "Problem Solving Inventory", Form-A (PSI-A) olarak isimlendirilen, Türkiye'ye uyarlaması Şahin, Şahin ve Heppner tarafından (1993) yapılan "Problem Çözme Ölçeği" yardımıyla toplanmıştır. Ölçek, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek; (6) Her zaman böyle davranırım, (5) Çoğunlukla böyle davranırım, (4) Sık sık böyle davranırım, (3) Arada sırada böyle davranırım, (2) Ender olarak böyle davranırım, (1) Hiçbir zaman böyle davranmam olarak derecelendirilen 6'lı likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği ise, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendisini yetersiz olarak algıladığını ortaya koymaktadır (Savaşır, Şahin, 1997).

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki farklılığın tespitinde t-testi, ve Kruskal Wallis analizlerinden yararlanılarak, sayısal veriler tablolar halinde yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Betimsel İstatistikler

Tablo 1'de araştırmaya katılan müzik ve beden öğretmeni adaylarının cinsiyet açısından istatistiki analizleri verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Cinsiyet ve Branş Açısından Sayısal Verileri

Cinsiyet	Müzik eğitimi		Beden eğitimi		Toplam	
	n	%	n	%	N	%
Erkek	26	31.7	63	66.3	89	50.2
Bayan	56	68.3	32	33.7	88	49.8
Toplam	82	46.3	95	53.6	177	100.0

Tablo 1’de araştırmaya katılanların %46.3’ü müzik öğretmeni, %53.6 beden öğretmeni adaydır. Araştırmaya katılanların %50.2’si erkek, % 49.8’i bayandır. Tablo 2’de Müzik ve Beden öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerinin dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Sınıf Düzeylerinin Sayısal Verileri

Sınıf	Müzik eğitimi		Beden eğitimi		Toplam	
	n	%	n	%	N	%
1	19	23.1	28	29.4	47	26.6
2	22	26.8	22	23.1	44	24.8
3	25	30.4	20	21.0	45	25.4
4	16	19.6	25	26.3	41	23.2
Toplam	82	46.3	95	54.0	177	100.0

Tablo 2’de, katılımcıların %26.6’sı 1.sınıf; % 24.8’i 2.sınıf; %25.4’ü 3.sınıf; %23.2’si 4.sınıftır. Tablo 3’de araştırmaya katılan müzik ve beden öğretmeni adaylarının yaşlarının dağılımları verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Yaşlarının Sayısal Verileri

Yaş	Müzik eğitimi		Beden eğitimi		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
17-19	14	17.0	8	0.08	22	12.4
20-22	52	63.4	50	53.0	102	57.8
23-25	12	14.7	33	34.7	45	25.4
26 ve üstü	4	0.04	4	0.04	8	0.05
Toplam	82	46.3	95	54.0	177	100.0

Tablo 3’te görüldüğü gibi katılımcıların %12.4’ü 17-19 yaş grubunda; %57.8’i 20-22 yaş grubunda; %25.4’ü 23-25 yaş grubunda; %0.05’i ise 26 ve üstü yaş grubundadır.

Problem Çözme Becerilerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı “Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmakta mıdır? şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4: Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	88	3.81	.48	73	.66	.49
Erkek	89	3.79	.51			

Tablo 4’de görüldüğü gibi, öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayarlara yönelik tutum puanları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t = .66, p > .05$). Yani bayanların problem çözme becerileri puanları ($\bar{X} = 3.81, S = .48$) ile erkeklerin puanları ($\bar{X} = 3.79, S = .51$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı, “Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik puanlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt amaca ilişkin dağılım Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1	47	59.86			
2	44	51.55			
3	45	40.11	3	2.43	.03
4	41	36.53			

Müzik öğretmeni ve beden öğretmeni adaylarının, sınıf düzeylerine göre problem çözme becerileri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. [$\chi^2(3)=2.43, p<.05$]. Sınıfların sıra ortalamaları dikkate alındığında ise, 4. sınıf öğrencilerin puanları ($\bar{X} = 36.53$) en düşük iken; 1.sınıf öğrencilerin puanlarının ($\bar{X} = 59.86$) en düşük olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı, “Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik puanlarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt amaca ilişkin dağılım Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik Puanlarının Yaşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
17-19	22	34.34			
20-22	102	25.51	3	3.24	.36
23-25	45	41.12			
26 ve üstü	8	42.58			

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının problem çözme becerileri puanları arasında yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(3)=3.24, p>.05$].

Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı, “Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik puanlarının branşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt amaca ilişkin dağılım Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Müzik Öğretmeni ve Beden Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Yönelik Puanlarının Yaşlarına Göre t-testi Sonuçları

Branş	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Müzik Öğretmeni	82	2.23	.43			
Beden Eğitimi Öğretmeni	95	2.79	.48	66	.61	.53

Tablo 7'de görüldüğü gibi, puanları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t = .61, p > .05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre, müzik öğretmeni ve beden eğitimi öğretmen adaylarının problem çözme becerileri istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Literatürde de benzer çalışmalar vardır (Taylan, 1990; Çevik, 2011).

Öğretmen adaylarının, problem çözme becerileri puanları ile sınıf düzeyi açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar görülmektedir (Türkçapar, 2009; Çevik, 2011). Çalışmadaki ölçekten düşük puan alanların problem çözme becerileri yüksektir. Bu bağlamda, 4. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerinin en yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, öğretmen adaylarının, yaş değişkeni ile problem çözme becerileri açısından aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yapılan çalışma bu bulguyu desteklemektedir (Ağır, 2007; Çevik, 2011). Bir diğer bulguda, öğretmen adaylarının, branşları ile problem çözme becerileri açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Araştırmanın sonucunda, müzik öğretmeni ve beden eğitimi öğretmen adayları, ileriki meslek yaşantılarında sorunlarla karşılaştıkları zaman üstesinden gelebilmelidirler. Buna ilaveten, zorluklar karşısında mücadele edebilmeleri için problem çözme becerilerinin geliştirilmesinin gerekliliği önem kazanmaktadır.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen " International Conference on New Trends in Education – ICONTE – 2013 "da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Ağır, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul.

Aksu, M. (1984). Bildiriler. I. Felsefe ve Sosyal Bilimler Kongresi, Erzurum, s. 12.

Basmacı, S. (1998). Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Çevik, D. B. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Problem Çözme Becerileri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (3), 1003-1012.

Güçlü, N. (2003). Lise Müdürlerinin Problem Çözme Becerileri, Milli Eğitim Dergisi, 160, 272- 300.

Heppner, P. P., & Baker, C. E. (1997). Applications of the Problem Solving Inventory, Measurement & Evaluation in Counseling & Development, 29 (4), 229-313.

Heppner, P. P., & Peterson, C. H. (1982). The Development and Implications of a Personal-Problem Solving Inventory, Journal of Counseling Psychology, 29, 66-75.

Morgan, C. T. (1980). Psikolojiye Giriş Ders Kitabı, Meteksan Basım, 190-199.

Savaşır, İ., ve Şahin, N. H. (1997). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No: 9.

şahin, N., şahin, N. H.,&Heppner, P. P. (1993). Psychometric Proopties of the Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Students, *Cognitive Therapy and Research*, 4 (17), 379–396.

Taylan, S. (1990). Heppner'in Problem Çözme Envanteri'nin Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türkçapar. Ü. (2009). Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Farklı Değişkenler Açısından Problem Çözme Becerileri, (KEFAD), Cilt 10, Sayı. 1, 129-139.